

කැගලේ සැලව රජමහා විහාරයේ භායනකාරක පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

කේ.එච්.ඩබ්. රාජසිංහ¹

මහනුවර යුගයෙහි අවසන් වරට බෞද්ධ පුනර්ජීවයක් ඇති වූයේ ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහ රජ සමයේදී බව මූලාශ්‍රය මගින් අනාවරණය වේ. එසේ පුනර්ජීවය ලද බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයන්ගෙන් බොහෝමයක් වර්තමානය වන විට භායනකාරකවල බලපෑම් මගින් විනාශවීමේ තර්ජනයට ගොදුරු වී ඇත. එසේ භායනකාරක තර්ජනයන්ට ලක් වූ මහනුවර යුගයේ පෞරාණික බෞද්ධ පූජනීය ස්ථාන අතර කැගලේ දිස්ත්‍රික්කයේ පිහිටා ඇති ලෙන් විහාර සංකීර්ණයක් වන සැලව රජමහා විහාරය මෙම පර්යේෂණය සඳහා තෝරා ගැනිණි. ලාංකේය රාජ අනුග්‍රහය සහිතව ලියැවුණු අවසාන සෙල්ලිපිය පිහිටි මෙම සැලව රජමහා විහාරය එම සෙල් ලිපියට අනුව කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජ දවස මොරතොට ධම්මකන්ධ ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් ප්‍රතිසංස්කරණය කරවා ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහ රජු වෙත භාර කර ඇත. එහෙත් එහි ජනප්‍රවාද ඉතිහාසය වලගම්බා රාජ සමය දක්වා දිව යයි. පිළිමගෙය ත්‍රිත්වයකින් යුත් ලෙන් විහාර සංකීර්ණය මහනුවර යුගයේ චිත්‍රවලින් අලංකාර වී ඇති අතර ඒවා ද භායනකාරකවල බලපෑමට ලක්ව ඇත. සැලව ලෙන්විහාර සංකීර්ණයෙහි විනාශය සඳහා බලපාන ලද භායනකාරක හඳුනාගෙන ලෙන්විහාර සංකීර්ණයෙහි වීර පැවැත්ම උදෙසා කඩිනම් පියවර ගත යුතු තත්ත්වයක තිබේ. ඒ සඳහා අවධානය යොමු කරවීම පර්යේෂණයේ අරමුණ විය. ඒ අනුව අභ්‍යන්තර සහ බාහිර යන භායනකාරක ද්විත්වය මගින් පමුණුවන ලද හානි හඳුනාගත් අතර දේශගුණික සාධක වශයෙන් චිත්‍රවල වර්ණ ස්තර ගැලවී යාම ද, උද්භිද විද්‍යාත්මක සාධක වශයෙන් පෙද, පාසි හා ඇල්ගී තැම්පත් වීම, ආක්‍රමණික ශාකයන්ගේ බලපෑම, දිලීර පුස් ක්‍රියාකාරීත්වය ද, ජීවවිද්‍යාත්මක සාධක වශයෙන් සත්ත්ව බැහැර කිරීම්, මිනිස් ක්‍රියාකාරකම්, කෘමීන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය ද, ව්‍යුහාත්මක සාධක වශයෙන් හුණු ස්තර ගැලවී යාම, බිත්ති පුපුරා තිබීම ආදිය ද හඳුනාගත හැකි විය. ඒ අයුරින් භායනකාරක විසි පහක පමණ විවිධත්වයක් ක්ෂේත්‍රය තුළ පැවතිණි. ඒ අතුරින් ජීවවිද්‍යාත්මක සාධකයන් මගින් සිදුවන හානිය ඉතා බරපතල තත්ත්වයේ පවතී. මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් හානිදායක මට්ටමේ පවතින්නක් බැවින් ඒ සඳහා පියවර ගැනීම ඉතා හදිසි තත්ත්වය බව පැහැදිලි විය. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව මගින් ඇතැම් සංරක්ෂණ පියවර ගෙන ඇතත් එය ප්‍රමාණවත් නොවන බව පෙන්වාදිය හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද : සැලව ලෙන්විහාරය, භායනකාරක, ජීවවිද්‍යාත්මක සාධක, දේශගුණික සාධක

¹ පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය, ජේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලය. hwathsala94@gmail.com